

Partner av
Den internasjonale kampanjen
for å avskaffe atomvåpen (ICAN)

NORSKE LEGER MOT ATOMVÅPEN

Medlemsblad
Nr. 3 2019 – Årgang 37

EN TRYGGERE VERDEN
UTEN ATOMVÅPEN!

Kashmir – verdens farligste sted

ATOMBOMBENS VARIGE MÉN

Hiroshimabomben
gjør fortsatt skade

FN-DAGEN

For total avskaffelse
av atomvåpen

MEDICAL PEACE WORK

Populære kurs i voldsforebygging,
konflikthåndtering og fredsbygging

**NORSKE LEGER
MOT ATOMVÅPEN**

REDAKSJONEN

Anja Lillegraven
Charlotte Lunde
Signe Flottorp

DESIGN

VON Kommunikasjon

TRYKK

Fagtrykk Trondheim AS

FORSIDEBILDE

Pixabay

NORSKE LEGER MOT ATOMVÅPEN

c/o Sentralen
PB 183 Sentrum
0102 Oslo

Besøksadresse:
Sentralen
Øvre Slottsgate 3
0157 Oslo

STYRELEDER

Signe Flottorp

DAGLIG LEDER

Anja Lillegraven

Norske leger mot atomvåpen er del av den internasjonale legebevegelsen mot atomvåpen (International Physicians for the Prevention of Nuclear War, IPPNW), og partner i Den internasjonale kampanjen for å avskaffe atomvåpen (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons, ICAN).

INNHold

3 Leder

4 FNs internasjonale dag

7 Status for forbudstraktaten

8 Atombombens varige mén

11 IPPNW med virtuelt styremøte

12 Robert Moods tale til Oslo

16 MOOC om Medical Peace Work

18 Atomavskrekking bryter folkeretten

20 Kashmir – verdens farligste sted

23 Nobel Laureates' statement

Signe Flottorp
Styreleder Norske leger
mot atomvåpen

EN VERDEN UTEN ATOMVÅPEN

26. september markerte vi FNs internasjonale dag for total avskaffelse av atomvåpen sammen med våre partnere i ICAN (se omtale i medlemsbladet). Takk for storartet innsats!

Jeg startet dagen med filosofisk frokost. Nobelkomiteens nestleder Henrik Syse (filosof og forsker ved PRIO) samtalte med Jan Helge Solbakk (professor i medisinsk etikk ved UiO) og Gro Nystuen (jurist og fagdirektør ved Norges Institusjon for Menneskerettigheter). «Noe av det skumle ved dagens logikk er den enorme rollen som avskrekking og trusler spiller,» sa Syse og sammenliknet med følgende metode i en situasjon hvor barna dine ikke gjør som du vil: «Hvis dere ikke gjør som jeg sier, så jeg tar livet av dere!» Så kan man i etterkant påstå at det virket, for barna er ganske snille og du har ikke tatt livet av dem. Men var det faktisk det som virket? Og er det moralsk riktig å true med noe så grusomt, selv om du ikke egentlig ville funnet på å gjøre det?

Forbudsstraktaten kan bidra til at atomvåpen blir tabu, slik kjemiske og biologiske våpen har blitt det. Solbakk la vekt på at vi må snakke både til hodet og til hjertet for å engasjere flere i samtaler om og kampen mot atomvåpen. Han slo et slag for «The comedy of nukes». Komedien har siden Aristofanes vært brukt for å snakke om det som det er vanskelig å snakke om.

Nesten 75 år etter at det amerikanske militærflyet «Enola Gay» slapp atombomben over Hiroshima oppstår nye skader. Charlotte Lunde har intervjuet dr. Kaseda ved Hiroshima Red Cross Hospital. Robert Mood, president i Norges Røde Kors, holdt tale på en markering av at Oslo sluttet seg til ICAN Cities Appeal 21. august i år. Begge deler kan du lese om i denne utgaven av medlemsbladet.

Til sist vil jeg oppfordre deg til å ta en titt på våre nye nettsider. Bruk de nye nettsidene for å få flere til å melde seg inn og bli med i kampen mot atomvåpen!

Signe Flottorp

FNs INTERNASJONALE DAG FOR TOTAL AVSKAFFELSE AV ATOMVÅPEN

26. september markerte Norske leger mot atomvåpen og ICAN-nettverket FNs internasjonale dag for total avskaffelse av atomvåpen. Med aktivitet og oppmerksomhet i hele landet, viste vi bredden og størrelsen på den norske delen av en internasjonal bevegelse mot atomvåpen.

Vi godtar ikke lenger at noen staters jakt etter status setter våre alles liv i fare! Den norske befolkningen er på vår side, og stadig flere kommuner og byer uttrykker sin støtte til kampen mot atomvåpen gjennom ICAN Cities Appeal. Sammen kan vi forby og eliminere atomvåpen. For å få til det, må vi snakke om atomvåpen. Vi må snakke om konsekvensene disse masseødeleggesvåpnene har for mennesker og miljø. Det klarte vi sammen med ICAN-nettverket på årets internasjonale dag mot atomvåpen.

HVA GJORDE LEGER MOT ATOMVÅPEN 26. SEPTEMBER?

- I Trondheim markerte vi byens støtte til ICAN Cities Appeal med et seminar om atomvåpen på Litteraturhuset. Markeringa ble arrangert sammen med Nei til Atomvåpen Trondheim og ICAN Norge.
- Daglig leder Anja Lillegraven har vært primus motor for å få kommunestyret på Voss, hennes hjemkommune, med på ICAN Cities Appeal. Det enstemmige vedtaket i kommunestyret ble gjort 26. september.
- Sammen med Norges Fredsråd, Nei til Atomvåpen og ICAN Norge arrangerte vi filosofisk frokost om atomvåpen. Filosof og forsker ved Peace Research Institute Oslo (PRIO), Henrik Syse, samtale med lege, teolog og professor i medisinsk etikk ved Universitetet i Oslo, Jan Helge Solbakk, og fagdirektør ved Norges Institusjon for Menneskerettigheter, Gro Nystuen.
- Norske leger mot atomvåpen hadde leserinnlegg på trykk i Bergens Tidende, iTromsø, og i Adressa.
- Sammen med ICAN Norge og Nei til atomvåpen hadde vi stand i Oslo både på Egertorget og Blindern.

1

1 Fra venstre: Gro Nystuen, Jan Helge Solbakk og Henrik Syse i filosofisk samtale om etikk og atomvåpen på Kulturhuset i Oslo.

2

2 Ola Lund Renolen, varaordfører i Trondheim, mottar diplom fra ICAN Norges representant Maja Fjellvær Thompson for Trondheims støtte til ICAN Cities Appeal.

3

3 Fullt hus på filosofisk frokost om atomvåpen på Kulturhuset i Oslo.

HISTORIEN BAK FNs INTERNASJONALE DAG FOR TOTAL AVSKAFFELSE AV ATOMVÅPEN

26. september 1983 avverget den russiske forskeren og offiseren Stanislav Petrov atomkrig mellom USA og Sovjetunionen. Da overvåkningssystemene viste et amerikansk atomangrep, trodde ikke Petrov signalene kunne stemme. Han beholdt roen og tok en iskald vurdering om ikke å varsle videre, noe som kunne ha betydd et sovjetisk motangrep. Det viste seg at Petrovs vurdering var korrekt, systemene hadde vist feil signaler. Feilinformasjonen skyldes sollys reflektert fra et skylag.

Å avskaffe atomvåpen er blant de eldste målene til FN, og var temaet for FNsgeneralforsamlings første resolusjon i 1946. Nedrustning har siden vært et gjennomgående tema i FNs arbeid. I desember 2013 erklærte FNs generalforsamling 26. september til å være Den internasjonale dagen for total avskaffelse av atomvåpen.

Dagen er en viktig påminnelse om at ulykker og misforståelser skjer. Så lenge atomvåpen finnes, kan de bli brukt. Derfor må våpnene forbys og elimineres.

Daglig leder i Leger mot atomvåpen, Anja Lillegraven, står på stand på Blindern

6 NYE RATIFISERINGER

5 nye stater ratifiserte atomvåpenforbudet 26. september. Dagen før ratifiserte Ecuador. Det betyr at 32 stater nå har ratifisert forbudet.

De nye ratifiseringene kom fra:

1. Bangladesh
2. Kiribati
3. Laos
4. Maldivene
5. Trinidad og Tobago
6. Ecuador

I tillegg signerte Botswana, Dominica, Grenada, Lesotho, Saint Kitts og Nevis, Tanzania og Zambia. Også Maldivene og Trinidad og Tobago signerte atomvåpenforbudet 26. september. Dermed både signerte og ratifiserte de forbudet samme dag.

Det store hoppet i antall stater som nå er del av atomvåpenforbudet er et tydelig uttrykk for at det er utdatert, uakseptabelt og illegitimt å true med masse mord av sivile

ICAN CITIES APPEAL

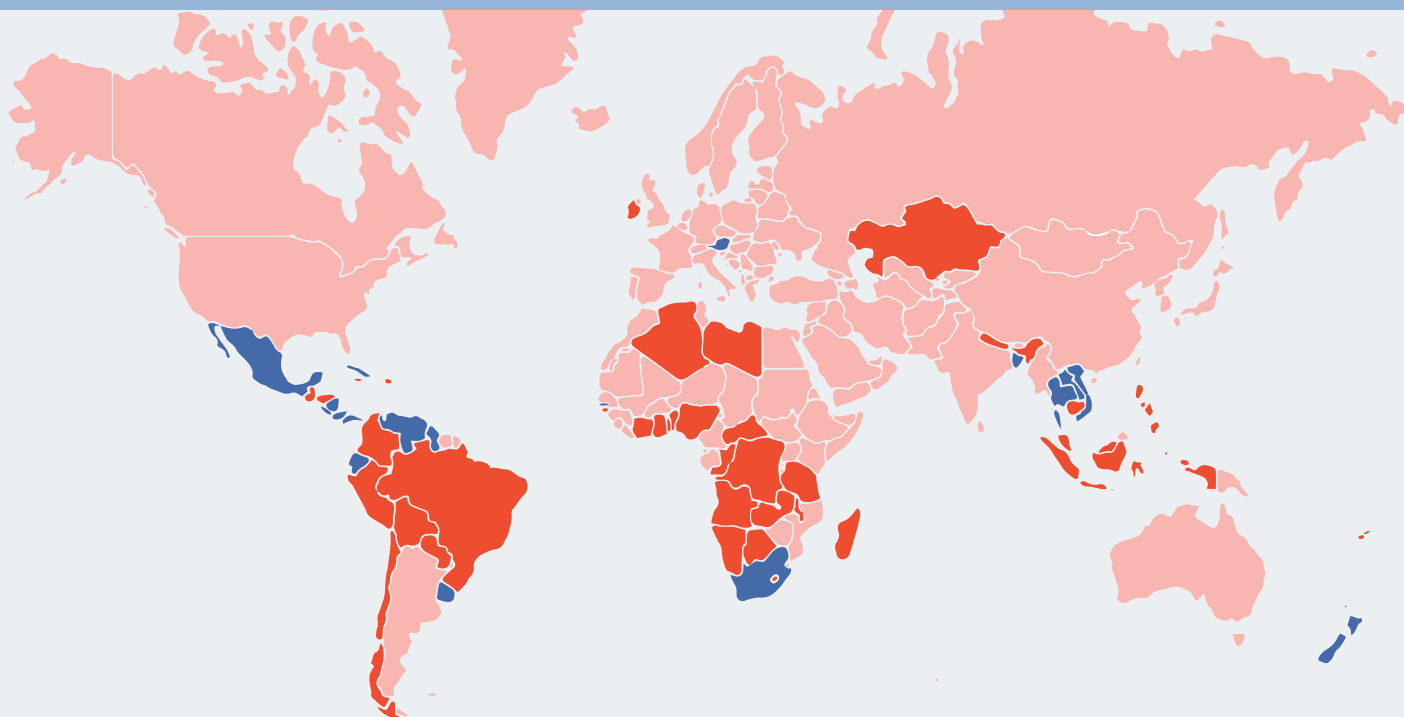
Nå er 18 norske byer og kommuner med i ICAN Cities Appeal! Oslo, Bergen, Tromsø, Trondheim, og nå senest Voss, oppfordrer regjeringen til å signere FNs atomvåpenforbud.

VIL DU AT DIN HJEMBY SKAL DELTA?

Mer informasjon om hvordan du kan gå fram finnes på ICAN Norges nettsider: icannorway.no

FN-TRAKTATEN SOM FORBYR ATOMVÅPEN

STATUS OKTOBER 2019

SIGNERT

Algerie	Ghana	Malaysia
Angola	Grenada	Maldivene
Antigua og Barbuda	Guatemala	Myanmar
Bangladesh	Guinea-Bissau	Namibia
Benin	Honduras	Nepal
Bolivia	Indonesia	Nigeria
Botswana	Irland	Øst-Timor
Brasil	Jamaica	Paraguay
Brunei	Kambodsja	Peru
Chile	Kapp Verde	Republikken Kongo
Colombia	Kazakhstan	Saint Kitts og Nevis
Den dominikanske rep.	Kiribati	Saint Vincent og Grenadinene
Den sentralafrikanske rep.	Komorene	São Tomé og Príncipe
Dominica	Laos	Seychellene
DR Kongo	Lesotho	Tanzania
Ecuador	Libya	Togo
Elfenbenskysten	Liechtenstein	Trinidad og Tobago
Fiji	Madagaskar	Tuvalu
Filippinene	Malawi	Zambia

RATIFISERT

Bangladesh	Samoa
Cookøylene	San Marino
Costa Rica	Sør-Afrika
Cuba	Thailand
Ecuador	Trinidad og Tobago
El Salvador	Uruguay
Gambia	Vanuatu
Guyana	Vatikanstaten
Kiribati	Venezuela
Laos	Vietnam
Maldivene	
Mexico	
New Zealand	
Nicaragua	
Østerrike	
Palau	
Palestina	
Panama	
Saint Lucia	

ATOMBOMBENS VARIGE MÉN

Snart 75 år etter at atombomben falt over Hiroshima oppstår fremdeles nye skader som kan tilskrives bomben som ble sluppet i 1945.

Charlotte Lunde

Lege, journalist, og styremedlem
i Leger mot atomvåpen

Dr. Kaseda ser på meg fra den andre siden av bordet. Han har jobbet ved Hiroshimas Red Cross Hospital i over 25 år. Sykehuset som i dag også heter Atomic-Bomb Survivors Hospital var det eneste av byens sykehus som på mirakuløst vis sto igjen etter bombens materielle ødeleggelser 6. august 1945. De menneskelige omkostningen etter «Little Boy»s massedestruksjon preger stadig over 160.000 som overlevde bombingene og deres etterkommere. Litt over 50.000 av dem bor her i Hiroshima.

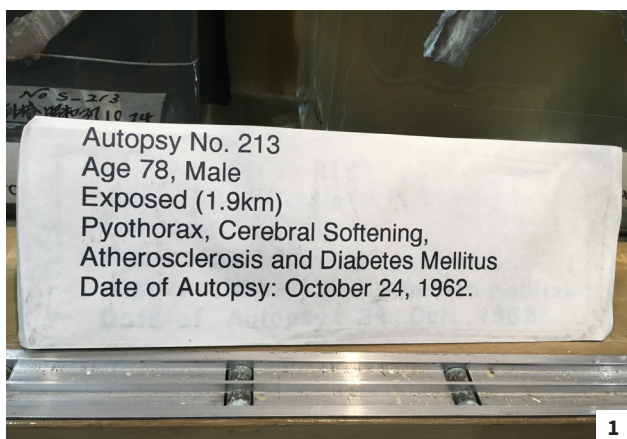
UKJENT MED STRÅLESKADER

Hjertelegen er hvitkledd og formell, men imøtekommende. Han peker på et bilde av sykehuset få dager etter eksplosjonen. Forbrente trestammer står spredt mellom maltrakterte eksplosjonsrester og i bakgrunnen ser man en tre etasjes bygning med det karakteristiske hvite flagget med rødt kors hengende på utsiden.

– Vårt sykehus var 1,5 kilometer fra episenteret og det ytre skallet av bygningen besto fordi det var bygget i betong, sier Dr. Kaseda.

– Dette sykehuset behandlet de første overlevende etter bomben. Mange som jobbet her var døde og skadde, men de som var i stand til det behandlet de som kom hit uten at de den gang ante hva stråleskader var, forteller hjertelegen.

Sykehuset ser i dag ut som de fleste moderne syke-

- 1 Fra sykehusets museum – organer donert fra avdød «hibakusha».
 - 2 Hiroshimas Red Cross Hospital var bygget i betong, og det eneste som ikke ble helt ødelagt 6. august 1945. Her behandles pasienter fremdeles for senskader etter atombomben.
 - 3 Hjerterlege Shunichi Kaseda er bekymret for om barn av de overlevende også kan ha økt risiko for å utvikle kreft og hjertesykdom
- Foto: Charlotte Lunde.

hus: et høyt, langstrakt institusjonspreget bygg langs en trafikkert gate. På innsiden finner vi lange korridorer der hvitkledd ansatte haster forbi.

– Sykehuset het først Hiroshimas Red Cross hospital, men etablerte etterhvert en egen enhet som behandlet atombombe-overlevende og har i dag derfor et veldig langt navn, forklarer Kaseda. Som spesialist i hjertemedisin er han lege for flere «hibakusha», som er japansk for «de som ble rammet av bomben».

GRUSOM LAST

Da det amerikanske militærflyet «Enola Gay» slapp sin grusomme last en augstmorgen for 74 år siden var det ingen som ante hvilket enormt skadeomfang det skulle få.

Det er anslått at rundt 140.000 av byens befolkning døde før året 1945 var omme, 70.000 som direkte følge av trykkløgen og de resterende av påfølgende stråleskader.

De neste årene døde et enormt antall av blodkreft og utpå 1960- og 1970-tallet begynte ondartede kreftsvulster blant annet i skjoldbruskkjertel, lunge, bryst, lever og mage å dukke opp hos Hiroshimas befolkning. Den såkalte Life Span Study som har fulgt atombombeoverlevende i over 60 år har blant annet vist at denne gruppen fremdeles har en økt risiko for å utvikle colon cancer.*

PÅGÅENDE STUDIER

Studier har altså vist at det fremdeles er en økt kreft-risiko blant «hibakusha».

– Mange av de som overlevde 1945 er jo i dag døde, men ca 20 prosent av pasientene ved dette sykehuset er mennesker som opplevde bombingene, sier han.

Han er opptatt av at de fleste overlevende nå er mellom 75 og 80 år og at det derfor kan være vanskelig å vurdere hva som er aldersbetinget og hva som er stråleskader. En ny studie som har fulgt denne befolkningen i 70 år viser likevel at atombombe-overlevende ikke bare oftere rammes av kreft, men antagelig også hjertesykdom.

– I dyrestudier har man sett at hjertesykdom kan være en effekt av stråling. Vi kan derfor ikke utelukke at det kan være en senskade også på mennesker, sier Kaseda.

Rett etter krigen gikk Japan og USA sammen om å lage et kunnskapssenter for å studere skade-effekten av atomvåpen. Forskningsinstituttet RERF (The Radiation Effects Research Foundation) ble etter hvert etablert som et fellesprosjekt og har studert skadene på atombombeofrene gjennom 70 år. Nylig har de nettopp funnet en slik mulig sammenheng som Dr Kaseda lurer på om hans pasienter kan være berørte av.

FORBUD MOT PRØVESPREGNINGER

En fersk studie herfra viser at de som ble utsatt for de høyeste stråledosene har økt risiko for å dø av hjertesykdom selv en mannsalder senere. Siden 1950-tallet har titusener av overlevende deltatt i studien og har med det gitt verden innsikt i hvilke fatale konsekvenser atomstråling har på mennesker.

Enkelte eksperter har også ment at denne kunnskapen bidro til forbudet mot prøvespregninger i atomosfæren som ble vedtatt i 1963. Videre er kunnskapen herfra tatt i bruk når man beregner dagens stråledosering ved radiologiske undersøkelser som CT og røntgen.

BEKYMRET FOR ETTERKOMMERE

Det som bekymrer Dr. Kaseda mest er likevel konsekvensene i neste generasjon. En studie fra 1970-tallet viser at de som ble utsatt for stråling i fosterlivet oftere ble født med psykisk utviklingshemming og epilepsi enn normalbefolkningen. Bekymringen nå er om etterkommere av «hibakusha», selv de som ikke ble utsatt for stråling i fosterlivet, også er utsatt for senskader.

– Mange er engstelige for dette i dag, og det viktigste nå er at forskningen får avklart om også andre generasjon kan ha en økt risiko for å utvikle kreft. Dette er en av de viktigste spørsmålene vi enda ikke har et klart svar på, sier Kaseda.

Jeg spør han om synes at leger har et eget ansvar når det gjelder å engasjere seg i kampen mot atomvåpen.

– Det er et politisk tema, sier han nølende. Han virker i tvil om han skal gå ut av rollen som nøktern fagperson, men fortsetter;

– Mitt personlige engasjement har økt med årene, og jeg håper det en dag er mulig at verden blir kvitt atomvåpen, sier han.

DØDEN KOM PLUTSELIG

Før vi går ut, får vi en liten omvisning i sykehusets museum som rett og slett er en samling organer donert fra avdøde «hibakusha». Organer på formalinbeholdere vitner om liv som ble kortere enn de burde vært. Lunger, hjerter og lever fulle av kreftsvulster står utstilt på glass med påskrifter som «Preparat nr 151, Alder: 46, mann, leverkreft» eller «Preparat nr 188, Alder: 62, kvinne, 2 km fra episenteret, magekreft med leverspredning». Vel ute i sykehusparken er det laget en egen minnepark. En bronse-plakett fra 1959 lyder innskrripsjonen:

«Døden kom plutselig til folk som bodde i denne byen og til de som jobbet her ved denne institusjonen. Det brutale våpenet ødela sykehuset Røde Kors hadde bygget her, men denne hendelsen har gjort oss bevisste på at menneskeheten må stå sammen mot krig for å skape en verden styrt av rettferdighet og fred.»

*Sugiyama et al, Radiation risk of incident colorectal cancer by anatomical site among atomic bomb survivors: 1958–2009, IJC, 2019

En tidligere versjon av denne artikkelen ble trykket i Aftenposten Innsikt høsten 2018

Atombombekuppelen (A-Bomb Dome) er et minnesmerke i Hiroshima i Japan. Bygningen var den eneste nær nullpunktet som ikke ble jevnet med jorden av atombomben over Hiroshima den 6. august 1945. Foto: Pixabay

IPPNW MED VIRTUELT STYREMØTE

Norske leger mot atomvåpen er del av den internasjonale legebevegelsen mot atomvåpen – International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW). Vårt eget styremedlem Bjørn Hilt er styreleder i IPPNW. Her rapporterer han fra forrige styremøte i Boston.

IPPNW sitt styre er ansvarlig for driften av organisasjonen mellom kongressene, som i det siste har blitt holdt hvert tredje år. Styret består nå av 20 personer pluss personalet på hovedkontoret, talspersonene for IPPNW sitt råd og et par rådgivere.

3. og 4. oktober i år holdt IPPNW sitt første virtuelle styremøte noensinne. Det var på plattformen GoTo-Meeting og fungerte over all forventning med 20 deltakere fra fem kontinenter. Møtet ble administrert fra IPPNW-hovedkontoret i Boston og selv dro jeg dit siden jeg skulle lede møtet og trenge nær kontakt med de andre på kontoret.

På tross av at vi lever i farlige tider var det i styret optimisme når det gjelder muligheten for at FNs forbudsavtale (TPNW) kan tre i kraft allerede neste år. Noen har også tiltro til at det kan skje noe positivt på tilsynskonferansen for Ikkespredningsavtalen (NPT) som neste år er 50 år. Og, det bør skje noe i forbindelse med at det er 75 år siden atomkatastrofene i Hiroshima og Nagasaki.

IPPNW sitt arbeid med skader fra håndvåpen i programmet «Aiming for Prevention» (AfP) har siden sist også fått ny vind i seilene, mye takket være Klaus Melf sitt arbeid med Medisinsk Fredsarbeid (Medical Peace-Work).

Våre studenter med Franca Brügger fra Tyskland og Kelvin Kibet fra Kenya i spissen driver en masse aktiviteter selv om de alltid gjerne skulle ha gjort så mye mer. De har blant annet etablert formalisert samarbeid med de den internasjonale føderasjonen av medisinstudentforeninger (IFMSA), noe vi også burde kunne bygge videre på her hjemme.

IPPNW har de siste to årene lagt opp til og styrt innenfor balanserte budsjetter. Økonomien er imidlertid svært trang og ressursene begrenset. Desto bedre er det at Norske leger mot atomvåpen og noen andre medlemsforeninger bidrar med ekstra midler både

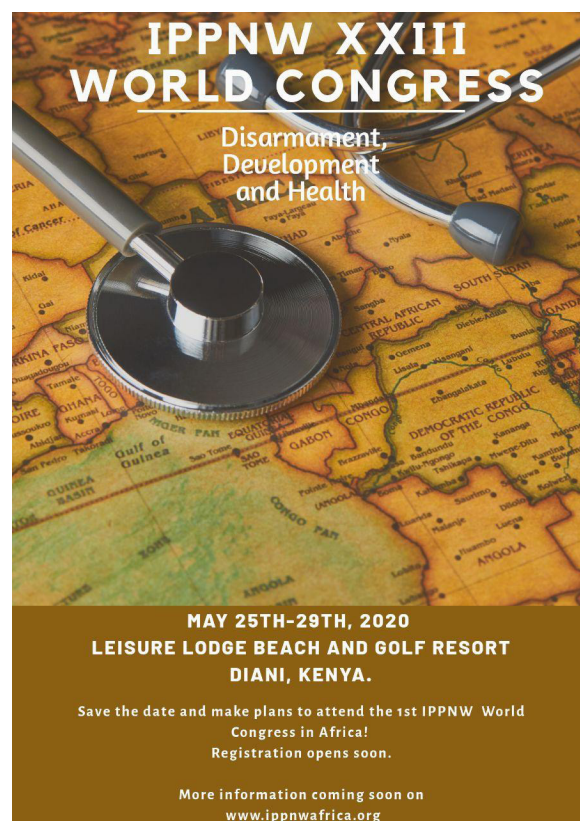
til driften av IPPNW og det internasjonale fondet som gir reisestøtte til tillitsvalgte fra sør for å delta på kongresser og andre arrangementer. Det blir også lagt merke til at NLA har flest individuelle bidragsyttere til IPPNW sitt innsamlingssystem med små faste månedlige bidrag fra flest mulig.

Når det denne første gangen ble så vellykket med styremøte på internett så ga det mersmak. Styret kan nå «møtes» oftere og vi planlegger allerede i løpet av vinteren et eget åpent styremøte om Aiming for Prevention-programmet.

Tusen takk til Norske leger mot atomvåpen for støtten som gjør det mulig for meg å lede IPPNW styret.

Boston, oktober 2019

Bjørn Hilt

**IPPNW XXIII
WORLD CONGRESS**

Disarmament,
Development
and Health

**MAY 25TH-29TH, 2020
LEISURE LODGE BEACH AND GOLF RESORT
DIANI, KENYA.**

Save the date and make plans to attend the 1st IPPNW World Congress in Africa!
Registration opens soon.

More information coming soon on
www.ippnwafrica.org

Foto: Norges Røde Kors

«VI HAR TAPT DERSOM VI OVERLATER TIL ETTERKOMMERNE AV OFRENE Å KJEMPE DENNE KAMPEN ALENE.»

Dette innlegget ble holdt av Robert Mood, president i Norges Røde Kors, på en markering av Oslos tilslutning til ICAN Cities Appeal 21. august 2019. Oslo er en av 18 norske byer og kommuner som har tilsluttet seg ICAN Cities appeal, og med det oppfordret regjeringen til å signere FNs atomvåpenforbud. Markeringen ble arrangert av Oslo kommune og ICAN Norge, og fant sted på ordførerens kontor i Oslo rådhus.

Kjære ordfører, kjære forsamling

Takk for denne anledningen til å snakke om en av de tre eksistensielle utfordringene vi som mennesker står ovenfor i dag.

Tre utfordringer, tre kriser: Klimakrisen, naturkrisen og den tredje handler om atomvåpen.

Hver for seg er de kriser som vil bety en irreversibel endring av menneskets historie dersom vi ikke håndterer dem. Samtidig er det noe oppløftende med kriser som er skapt av mennesker. For de kan også løses av mennesker.

Atomkrisen har dessuten det ved seg at det fortsatt er mulig å unngå bruk av våpnene. For der vi allerede ser de dramatiske konsekvensene for millioner av mennesker av at klimaet endrer seg, og naturen raseres, mens vi vet at det kommer til å bli verre før det eventuelt stabiliserer seg, så kan en mulig atomkrig fortsatt avverges.

Gjennom historien finnes det mange datoer, mange navn, som markerer endringer, brytningspunkt, avslutninger og begynnelse. 6. august 1945. 9. august 1945. *Hiroshima og Nagasaki*. Dette er datoer og stedsnavn vi kjenner. I moderne tid er disse blant de svarteste øyeblikk i vår felles historie når det kommer til vurderingen av menneskers verdi.

Menneskeverdet ble vurdert som en brikke som ikke var viktig nok, i det strategiske, militære spillet da USA

besluttet å slippe ikke bare én, men to atombomber over to japanske byer, tre dager etter hverandre.

For 74 år siden var Hiroshima en forholdsvis liten by sammenliknet med dagens storbyer. Med under 350.000 innbyggere tilsvarte den bare litt over halvparten av dagens befolkning i Oslo. Eksplosjonen som fulgte 43 sekunder etter at bomben ble sluppet, utraderte 90 prosent av byen.

Umiddelbart ble 80.000 mennesker drept. I Nagasaki var det umiddelbare dødstallet 40.000. I dagene, ukene, månedene og årene etter skulle antallet mennesker som døde på grunn av bomben og konsekvensene som fulgte, stige med mange titusener.

Den røde skyen. Det svarte regnet. Tragediene som fulgte. Vi har alle sett bildene av den soppliknende skyen som steg opp. Da skyen hadde lagt seg, var liv utsløttet. Hjem, kontorer, parker, små barn, unge mødre, eldre mennesker, unge og gamle menn og kvinner, husdyr. En hel by, dagliglivet, alt som kunne minne om liv, var borte på et øyeblikk. Tilbake var kun ruiner.

Da atombomben eksploderte over byen, førte den intense varmen til at kroppene fordampet. Den påfølgende trykkbølgen knuste mennesker, bygninger og infrastruktur. De store mengdene radioaktiv stråling har fortsatt å drepe helt frem til i dag gjennom strålesykdommer og kreft.

Atomvåpen er inhumane massedrapsvåpen som ikke skiller mellom stridende og sivile, slik alle krigførende

parter er forpliktet til i dag etter internasjonal humanitær rett. Som vi vet fra Hiroshima og Nagasaki, så er kanskje de som dør øyeblikkelig de som er aller heldigst når et kjernevåpen detonerer i et tettbefolket område. De som rett og slett fordamper i den intense varmen.

En skulle tro at et våpen som ikke kan skille mellom stridende og sivile, som uansett hvordan det brukes vil ramme et enormt antall uskyldige og påføre skade det kan ta generasjoner å rette opp, ikke hører hjemme i en opplyst verden. Dessverre er det ikke slik. Verden har flere ganger vært på randen av atomkrig siden de enorme lidelsene i Hiroshima og Nagasaki for 74 år siden. Nå nærmer vi oss stupet igjen.

Arsenaler moderniseres, retorikken hardner til og rustningskontrollen svekkes i takt med nye bruksplaner. Det er ikke lenge siden vi så en Twitter-krig mellom USA og Iran. USAs president Donald Trump truet med å utsette Iran. Når tilsynelatende irrasjonelle toppledere ikke legger tomlene imellom og truer på denne måten, da stiger sannsynligheten for konflikt.

Bedre blir det ikke av at Russland og USA har trukket seg ut av INF-avtalen som skulle regulere nedrustning av landbaserte mellomdistanseraketter som kan bære atomstridshoder. Et nytt atomvåpenkappløp mellom verdens atommakter er en eksistensiell utfordring for menneskeheten. Bombene som ble brukt mot uskyldige liv i Japan, var små sammenliknet med mange av de som truer i dag. Samtidig gjør mindre og presise våpen tilgjengelig på taktisk nivå at sannsynligheten øker for at disse kan bli brukt.

Det amerikanske forsvarsdepartementet publiserte nylig et dokument (Nuclear Operations) som inneholder retningslinjer for bruk av atomvåpen for å oppnå amerikanske målsetninger. Teksten avslører en fundamental endring i amerikansk atomvåpenpolitikk: Strategien endres fra avskrekking til bruk av atomvåpen for å vinne en krig. Vi er med andre ord vitne til at et offensivt USA beveger seg i retning av at atomvåpen igjen er aktuelle å bruke i krig. Dette er en utvikling vi er moralsk og folkerettslig forpliktet til å ta avstand fra. Kampen mot atomvåpen, kampen for et forbud, blir viktigere enn noen gang og et internasjonalt forbud mot atomvåpen vil knesette en norm om at atomvåpen er uakseptabelt humanitært, moralsk og juridisk.

Det gledelige er at FN allerede 7. juli 2017 vedtok en historisk avtale som forbyr atomvåpen. Det store skåret i gleden er selvsagt at en del land ikke vil signere avtalen, og blant disse er Norge. Ifølge Utenriksdepartementet på grunn av vårt NATO-medlemskap, og fordi avtalen ikke tar høyde for den sikkerhetspolitiske konteksten den skal fungere i.

Det haster med en massiv delegitimering av atom-

våpnenes militære rolle og politiske status. Men folkemobiliseringen mot atomvåpen som vi hadde på 1980-tallet, ser vi ikke i dag. Og våre folkevalgte har overlatt spørsmålet til fagbyråkrater.

Vi finner mange eksempler fra historien på generaler som forbereder seg på forrige krig i stedet for det uventede. Det skjer nok også i 2019. Vi står i en digital og bioteknologisk revolusjon som har åpnet helt nye muligheter for de som ønsker å ramme våre svakheter, påføre skade og skape forvirring. Behovet for spilleregler som statene kan slutte seg til for å sikre at sivile – og sivil infrastruktur – ikke påføres unødig skade, er stort og arbeidet er åpenbart komplisert.

Hva angår atomvåpnene, er imidlertid saken enkel: Røde Kors mener at Norge må ta standpunkt for menneskeheten og mot disse våpnene. Det er ingen motsetning mellom å være medlem i NATO og å slutte seg til forbud mot våpen som i sin problemstilling må forbli hevet over militær logikk. Den internasjonale domstolen i Haag konkluderte dessuten allerede i 1996 at bruk av atomvåpen strider med både prinsippene og reglene i humanitærretten.

Ved å insistere på at NATO-medlemskapet forhindrer at vi tar stilling, bidrar vi i realiteten til å øke sannsynligheten for at atomkrigen kommer.

Putins Russland har utviklet et nytt rakettssystem som har fått NATOs generalsekretær Jens Stoltenberg til å presisere at NATO vil sikre at alliansens atomavskrekking forblir «effektiv». Sagt på en annen måte; at Russland forblir overbevist om at NATO har både vilje og evne til å bruke atomvåpen hvis alliansen vurderer det som hensiktsmessig.

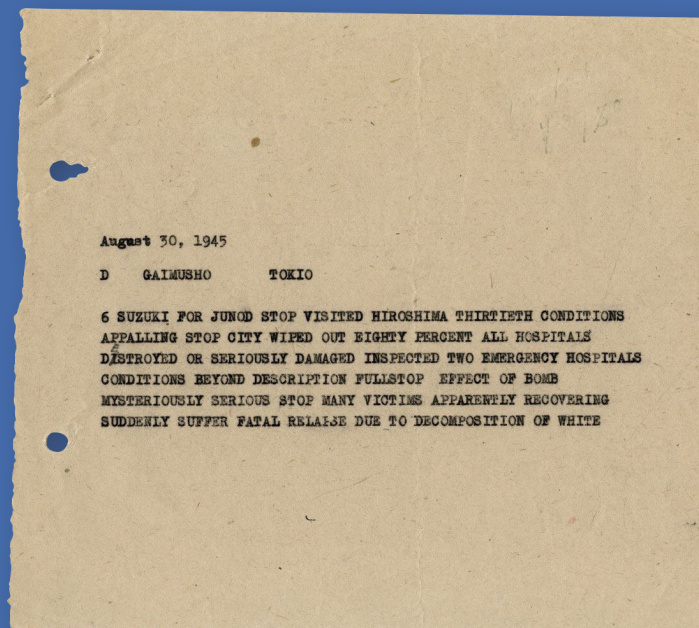
I Hiroshima ble 90 prosent av alle leger og sykepleiere drept eller såret. 42 av 45 sykehus ble ødelagt. Hundretusener trengte medisinsk hjelp, mange av dem med alvorlige brannskader og enorme smerter, men det var nesten ingen sykehus til å gi hjelpen, og nesten ingen helsepersonell til å hjelpe.

Disse tallene og lidelsene bak, viser alene at atombombeproblematikken ikke kan reduseres til et spørsmål om et våpen eller militær taktikk.

Det er i stedet et spørsmål om mennesker og menneskelighet. Dersom vi setter mennesket i sentrum når politiske løsninger skal utformes, er den logiske konsekvensen at atomvåpen ikke bidrar til å øke vår sikkerhet.

Vi kan ikke akseptere at risikoen for bruken av atomvåpen øker. Det er dette som ligger til grunn for at en majoritet av verdens stater anser atomvåpen som en stor sikkerhetsrisiko for egen befolkning og fremtidige generasjoner.

I Japan er historiene om det som skjedde, nennsomt

Dette er den første siden av det første telegrammet Fritz Bilfinger sendte etter at han kom til Hiroshima. Bilfinger var delegat for Den internasjonale Røde Kors-komiteen og telegrammet ble sendt til hans kollega Doktor Junod. Telegrammet ble sendt 30. august 1945. Bilfinger var forferdet over ødeleggelsene og lidelsene han så. Alt var utradert. «**Effect of bomb mysteriously serious**». Foto: ICRC.

tatt vare på. En vandring gjennom Hiroshima i dag, er en vandring gjennom en levende by, en by som er bygget opp igjen. Det er blitt en hypermoderne by som samtidig bærer historien med seg gjennom fysiske minnesmerker og gjennom historiene som bringes fra generasjon til generasjon. Byens ledere er dedikerte til oppgaven med å spre engasjementet mot atomvåpen over hele verden. Øyevitnene dør ut, men fortellingene lever videre.

Vi har tapt dersom vi overlater til etterkommerne av ofrene å kjempe denne kampen alene.

Nettopp derfor var Nobels fredspris til The International Campaign to Abolish Nuclear Weapons, ICAN, i 2017 så viktig. Koalisjonens utrettelige kamp for å få verdens stater til å forplikte seg til å samarbeide med alle relevante interessenter for å stigmatisere, forby og eliminere verdens atomvåpen, er en kamp på vegne av oss alle. Det er vanskelig å se for seg at FN-vedtaket mot atomvåpen ville kommet uten denne innsatsen.

I sin begrunnelse for prisen, understreket Nobelkomiteen at prisen måtte ses som en oppfordring til atomlandene om å innlede seriøse forhandlinger med sikte på en skrittvis, balansert og nøye kontrollert avskaffelse av verdens om lag 15.000 atomvåpen. Det er ord som vi må hente fram igjen og igjen. Vi kan ikke la fredsprisen bli en sovepute, kampen mot atomvåpen er langt fra over.

Hvis atomvåpen brukes, blir ødeleggelsene massive. To spørsmål ville tvinge seg fram: Hva burde vi ha gjort for å unngå det? Og, det like ubehagelige: Hvorfor gjør vi det ikke? Å ikke gjøre noe, er også et valg.

Skal vi lykkes i å fjerne denne trusselen mot mennesker eksistens, må vi klare å skape politisk vilje og evne til kollektiv handling, kollektivt lederskap. Stater må våge å bære ansvar for dagens og morgendagens generasjoner. Men dette ansvaret kan ikke være staters ansvar alene. Det er også ditt og mitt ansvar. Og ikke minst er det byers, og ansvarlige bypolitikeres, ansvar. Dersom atomvåpen igjen blir tatt i bruk, er det etter all sannsynlighet en by som rammes.

Oslo har sagt JA til ICANs Cities Appeal. Det er et valg om å støtte et forbud mot atomvåpen. Vår hovedstad stiller seg med det på riktig side av historien og bidrar sterkt til den kollektive kraften som kan nå fram. Sammen kan og må vi lykkes i å avslutte trusselen atomvåpenet utgjør mot vår felles fremtid.

Røde Kors har lenge vært en internasjonal støtte-spiller for atomvåpenforbudet. De nakne fakta knyttet til kjernevåpnenes uhyggelige konsekvenser består, uavhengig av de politiske og juridiske landskapene våpnene opererer i. Dette trenger vi å bli minnet på, gang på gang. Kun slik kan atomvåpen forbli historie.

Tusen takk for oppmerksomheten.

KURS OM MEDICAL PEACE WORK HAR NÅDD FLERE ENN 5000

«Medical Peace Work» er et utdanningsprosjekt drevet av et stort europeisk nettverk av medisinske fredsorganisasjoner og høyere utdanningsinstitusjoner. Prosjektet ble etablert i 2004 og hadde som mål å lage nettbaserte undervisningsressurser for helsepersonell om voldsforebygging, konflikthåndtering og fredsbygging. Prosjektgruppen lyktes med å få finansiering fra EUs Leonardo da Vinci-program i to perioder (2005-2008 og 2009-2012), og fra Erasmus+ programmet i perioden 2013-2017. I den siste perioden var Norske leger mot atomvåpen prosjektkoordinator. Da utviklet gruppen blant annet to MOOCer (Massive Open Online Courses) med aktive fasilitatorer som deltar i diskusjonene. MOOCene, kalt «Global health, conflict and violence» og «Addressing violence through patient care» varer tre uker hver, og kursene ble gjennomført for sjettede gang i perioden 26. august til 6. oktober 2019.

Klaus Melf
Prosjektleder,
Medical Peace Work

Ingvild Fossgard Sandøy
Professor i global helse,
Universitetet i Bergen

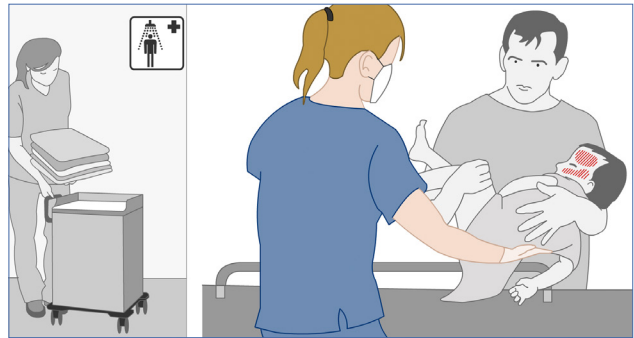
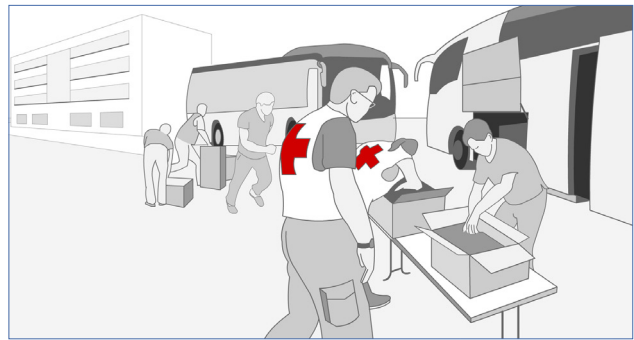
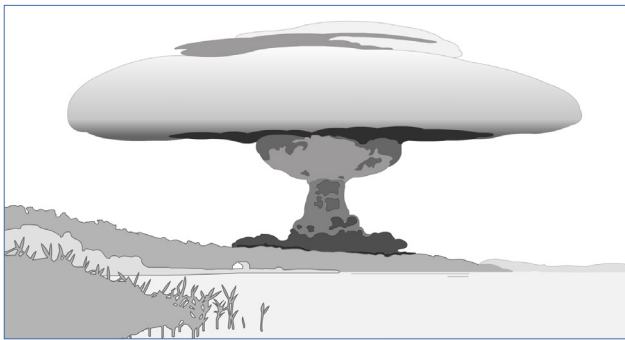
Vi har intervjuet Ingvild Fossgard Sandøy og Klaus Melf, to av dem som står bak Medical Peace Work MOOCene. Begge to er rådsmedlemmer i Norske leger mot atomvåpen.

Dere har utviklet syv selv-gående nettkurs om medisinsk fredsarbeid tidligere. Hvorfor laget dere nå disse MOOCene?

Klaus: Målet med MOOCene var å nå ut til et større publikum og å engasjere deltagerne enda mer enn det vi klarte med våre selv-gående nettkurs. I MOOCene bruker vi en case-basert metode, der vi gjennomgår praktiske problemstillinger knyttet til helsearbeid i konfliktsituasjoner, forebygging av atomkrig, reduksjon av klimaendringer, samt hjelp for ofre for familievold, flyktninger og torturoverlevende. Kursene gir en innføring i hva helsepersonell kan møte på og noen verktøy som kan brukes for å redusere vold og å fremme fred.

Kursene tilbys nå av Universitetet i Bergen, hvorfor det?

Ingvild: Universitetet i Bergen har vært partner i Medical Peace Work-nettverket, og ettersom UiB har ønsket å satse på utviklingen av MOOCer, fikk vi teknisk hjelp til å sette sammen MOOCene og lansere dem på Futurelearn – en plattform som når ut til et bredt publikum med slike kurs. Representanter for organisasjonene som var med å lage materialet deltar som fasilitatorer underveis i kursene.

Roger Liebesch har laget illustrasjonene til kursmaterialet.

Kursmaterialet heter «Medical Peace Work». Hva er egentlig dette?

Klaus: På norsk oversetter vi «Medical Peace Work» med medisinsk fredsarbeid. Vi bruker begrepet om helsepersonells kompetanse og muligheter til å bedre helse gjennom voldsforebygging og fredsbygging.

En av kasuistikkene handler om helsehjelp etter en atombombeeksplosjon. Det er vel begrenset hva helsearbeidere kan få gjort i en slik situasjon?

Klaus: Ja, det er riktig. Det er nettopp det vi ønsker å få frem gjennom en simulering av en atombombeeksplosjon over en storby. Helsepersonell er helt maktesløse og blir selv utsatt for stråling og ødeleggelse. Den eneste rasjonelle handlingen er å forebygge at dette kommer til å skje. Vi viser i denne kursuken også hvordan IPPNW-leger har jobbet iherdig i mange år for å bli kvitt disse våpnene.

Hvem vil dere anbefale kursene til?

Ingvild: Kursene er rettet spesielt mot leger og annet helsepersonell, samt studenter, men undervisningsmateriellet er også nyttig for personer som driver med humanitært arbeid og menneskerettighetsarbeid.

Hvordan foregår selve undervisningen?

Klaus: Kursene foregår online, og hvert av dem går over tre uker med tre undervisningstimer hver uke. Vi viser videoer med eksperter, og tilrettelegger for diskusjoner studentene mellom.

Har kursene vært populært så langt?

Ingvild: Kursene har vært veldig populære. På de to rundene kursene har gått i 2019 har totalt 1400 registrert seg for «Global health, conflict and violence»-kurset og ca 1200 for «Addressing violence through patient care». Det er riktignok bare 15-20% som har fullført kursene, men det er mer enn gjennomsnittet for MOOCer som ligger på 10-12%. Og tilbakemeldingene har vært veldig gode.

Ønsker du å gjennomføre kursene?
Den neste runden av kursene begynner 6. januar 2020. Meld deg på her:
<https://www.futurelearn.com/courses/medical-peace-work-global-health/3>

ATOMAVSKREKKING BRYTER FOLKERETTEN

Kirsten Osen
Rådsmedlem

FNs arbeid for menneskerettigheter danner fundamentet i folkeretten og setter rammer for staters handlinger og interesser. I tråd med dette har fremme av menneskerettigheter og demokrati vært beskrevet som kjernen i norsk utenrikspolitikk. Det gjelder også utenriksdepartementets Melding til Stortinget nr. 27 (2018-2019) om «Norges rolle og interesser i multilateralt samarbeid», som gir en interessant innføring i folkerettens betydning for samarbeidet mellom opplyste nasjoner.

Men mot denne positive bakgrunnen er meldingens omtale av Norges forhold til FNs forbud mot atomvåpen et skuffende antiklimaks. Det heter her (fullt sitat): *«Flere land har tatt til orde for nedrustning gjennom et atomvåpenforbud i FNs regi. NATO-landene deler målet om en verden uten kjernevåpen, men vurderer ikke en slik forbudstraktat som et effektivt virkemiddel for videre kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning. Kjernevåpen er en del av NATOs avskrekkingspolitikk. En slik traktat vil derfor være i strid med våre NATO-forpliktelser. Ingen av våre allierte støtter kjernevåpenforbudet, og ingen av landene med kjernevåpen støtter traktaten. Et slikt atomvåpenforbud vil dermed ikke føre til fjerning av atomstridshoder».*

Meldingen underslår det faktum at atomvåpenforbudet allerede den 07.07.2017 ble vedtatt i FN med 122 mot én stemme, dvs. med støtte av nesten 2/3 av medlemslandene. Forbudet blir en del av folkeretten

når det er ratifisert av 50 stater, hvilket ventes å skje innen ca. et år fra nå. Hittil har 79 signert og 33 ratifisert og tallene stiger stadig. Med 184 stater som atomvåpenfrie medlemmer av Ikke-spredningsavtalen (NPT) og 110 av disse også som medlemmer i atomvåpenfrie soner burde ikrafttreden være klart innen rekkevidde. Meldingen ignorerer også det faktum at forbudet er en foreløpig milepæl i FNs over 70 år lange kamp for å hindre en kjernefysisk utslettelse av livet og livsgrunnlaget på jorda. Den overser dessuten at innholdet i forbudstraktaten for det meste sammenfaller med allerede gjeldende folkerett inkludert FN-traktaten, Geneve-konvensjonene, NPT, Den rådgivende uttalelsen 1996 fra Den internasjonale domstolen i Haag, og ikke minst artikkel 6 om retten til liv i FNs Internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter (ICCPR).

Et punkt i meldingen med særlig relevans til ICCPRs artikkel 6 om retten til liv, er utsagnet om at *«Kjernevåpen er en del av NATOs avskrekkingspolitikk»*. ICCPR ble ratifisert og tiltrådt av Norge 13.09.1972 med ikrafttreden 23.03.1976. Fra 2014 er retten til liv også nedfelt i Norges grunnlov § 93. Artikkel 6 om retten til liv ble den 30.10.2018 redefinert av FNs menneskerettighetskomite som har definisjonsmakt i saken. Artikkel 6 innebærer ifølge den nye definisjonen at *«trussel og bruk av masseødeleggende våpen, spesielt atomvåpen, som ikke skiller mellom sivile og stridende og i sin natur har evne til å destruere menneskelig liv*

«Fordi atomavskrekking innebærer en trussel om bruk av atomvåpen, må NATOs og andre atomvåpenstaters bruk av atomavskrekking være i strid med gjeldende folkerett, også før FNs atomvåpenforbud trer i kraft.»

i katastrofalt omfang, er uforenlig med respekten for retten til liv og kan bety en forbrytelse under internasjonal lov» (min oversettelse). Fordi atomavskrekking innebærer en trussel om bruk av atomvåpen, må NATOs og andre atomvåpenstaters bruk av atomavskrekking være i strid med gjeldende folkerett, også før FNs atomvåpenforbud trer i kraft.

For NATOs vedkommende innebærer avskrekkingen rent praktisk at ca. 1000 atomvåpen holdes i høy beredskap ferdig til å utskytes på minutters varsel med de farene dette innebærer, også for utilsiktet bruk. Det samme gjelder på russisk side. Men hvordan vil verden se ut etter 2000 atomdetonasjoner? Om noe skal være forbudt ved lov, må det være å legge til rette for en slik eventualitet.

Meldingen påstår at forbudet mot atomvåpen er i strid med Norges forpliktelser overfor NATO. Denne påstanden er imidlertid klart tilbakevist i Folkerettsinstituttets rapport 2018 «*The TPNW and its implications for Norway*»¹ som sier at forbudet er fullt forenlig med Norges medlemskap i NATO, med visse tilpasninger.

Den økende faren for atomkrig er tema for «*The Nobel Laureates' statement on the urgent need to prevent nuclear war*» som er gjengitt annet sted i dette nummer. FNs forbud mot atomvåpen beskrives der som et nødvendig første skritt som må følges opp av statspartenes fulle bruk av forbudets legale, politiske og moralske normer med det klart definerte mål å oppnå

eliminering av atomvåpen én gang for alle.

I en tankevekkende artikkel «*The Return to Doomsday*»² hevder tidligere amerikansk energiminister Ernest Moniz og tidligere senator Sam Nunn, ledere av Nuclear Threat Initiativ som arbeider for å redusere risikoen knyttet til masseødeleggelsesvåpen, at en eskalering av konfliktnivået mellom USA og Russland til en åpen konfrontasjon med bruk av atomvåpen ikke har vært større siden Cuba-krisen i 1962, hvilket passer med at dommedagsklokka står 2 minutter på midnatt. Av forhold som bidrar til den farlige situasjonen er nedbyggingen av rustningskontrollregimene som ABM- og INF-avtalene, sammen med opprustning og utvikling av ny teknologi, samt mangel på dialog. De to erfarne amerikanerne mener at USA og Russland har et felles ansvar for å forebygge en kjernefysisk katastrofe, og de råder til å starte det de kaller «*a crisis management dialogue*». I en slik situasjon er det grunn til å spørre hva Norge kan bidra med? Om Norge i første omgang ikke signerer atomvåpenforbudet, kunne vi kanskje bidra til å katalysere en dialog mellom USA og Russland, vår allierte i vest og vår nabo i øst, der Norge er i en særstilling med historisk nærkontakt med Russland og erfaring fra fredsmedling. Det kunne skje innenfor rammene av NATO-Russland-rådet og gjøre til skamme holdningen i nevnte melding som synes å være at fordi ingen av våre allierte gjør noe, kan heller ikke Norge gjøre noe for å redde verden fra undergangen.

Referanser:

¹ The TPNW and its implications for Norway, Gro Nystuen, Kjølve Egeland, Torbjørn Graff Hugo, Norwegian Academy of International Law, Sep 2018

² The return to doomsday. The new nuclear arms race – and how Washington and Moscow can stop it, Ernest J. Muniz & Sam Nunn, Foreign Affairs Sep/Oct 2019.

KASHMIR – VERDENS FARLIGSTE STED

Den siste tiden har vi sett økende spenning mellom de to atomvåpen-maktene India og Pakistan. Konflikten over Kashmir er nå så betent at Imran Kahn, Pakistans statsminister, gjentatte ganger har gitt uttrykk for at atomkrig kan bli et mulig utfall.

Ada Eidshagen Menne
Rådgiver i Leger mot Atomvåpen

Spenningen mellom India og Pakistan har økt etter at regjeringen i Dehli 5. august trakk tilbake den semi-autonome statusen til den indisk kontrollerte delen av Kashmir. Områdets status var nedfelt i den indiske grunnloven hvilket tilsa at Kashmir skulle ha egne lover. Disse har blant annet sikret at kun innbyggere fra Kashmir, med muslimsk majoritet, kan bosette seg, eie jord eller søke på offentlige stillinger i området.

Etter gjenvalget av det Hindu-nasjonalistiske BJP i India i mai har statsminister Narendra Modi innfridd sitt valglofte om at områdets semiautonomi skal trekkes tilbake. I den forbindelse sendte India 10 000 tropper til området, kuttet kommunikasjonsforbindelser, innførte portforbud og har arrestert et tusentalls mennesker med hjemmel i PSA (the Public Safety Act) som muliggjør anholdelse av mennesker i to år uten lov og dom under det påskudd å hindre terror.

Mens Narendra Modi, Indias statsminister, hevder slike tiltak er essensielle for å motkjempe separatisme og terror, frykter Khan et reaksjonært folkelig opprør som vil resultere i en massakre. En situasjon som vil medføre at Pakistan blir involvert i krig med India: enten ved forsvar av eget territorium eller ved ukontrollert eskalering. Begge kan ende i atomkrig.

Under FNs generalforsamling i slutten av september uttrykte Khan sine bekymringer i samtaler med statsledere fra land som USA, Tyskland og Storbritannia. President Donald Trump har tilbudt seg å mekle konflikten, men kun om begge parter ønsker dette. Modi har motsatt seg mekling, og adresserte ikke Kashmir i sin tale til generalforsamlingen.

LANGVARIG KONFLIKT

Landenes ulike tilnærming til den langvarige konflikten er ikke noe nytt. Konflikten over Kashmir oppsto under delingen av det indiske subkontinentet i 1947. Da valgte hinduistiske beslutningstakere i Kashmir å bli en del av India mot ønskene til statens muslimske majoritetsbefolkning. Konflikten har tilspisset seg ettersom Kashmir-staten har blitt sentral i både indisk og pakistansk nasjonalistisk ideologi. Ideologiene er uforenelige fordi Indisk nasjonalisme baserer seg på en sekulær myte som svekkes dersom minoriteter løsriver seg fra landet, mens Pakistansk nasjonalisme baserer seg på religiøs tilhørighet for alle muslimer til en muslimsk stat og til det Islamske verdenssamfunnet (Umma). Kashmir er også strategisk viktig for begge parter fordi delstaten grenser til Kina, regionens stormakt, og fordi alle elvene som renner inn til Pakistan går gjennom Kashmir.

Over tid har konflikten medført flere bilaterale kriser og kriger mellom Pakistan og India. Etter den første krigens slutt i 1949 signerte landene Karachi-avtalen der India i FN lovte befolkningen i indisk-kontrollerte Kashmir en folkeavstemning om hvilket land de ville tilhøre. Dette har India ikke overholdt. Etter krigen i 1971 signerte landene Simla-avtalen med det mål å skape stabilitet i regionen.

Til dags dato insisterer Pakistan på at disputer skal løses etter retningslinjer i Karachi-avtalen, mens India insisterer på konfliktløsning etter Simla-avtalen. Disse ulike forståelsene er av sentral betydning fordi Pakistan vedholder at FN-traktaten skal styre relas-

jonene mellom landene og at konflikten over Kashmir skal løses i FN, mens India mener at Pakistan, gjennom Simla-avtalen, har fraskrevet seg retten til å involvere andre parter i forhandlinger. I praksis har dette betydd at India, som har utklasset Pakistan med konvensjonell militærmakt, har hatt makten til å beholde indisk-kontrollerte Kashmir, mens Pakistan har kunnet gjøre lite for å endre på dette. Som resultat vedvarer konflikten i grenseområdene.

ATOMVÅPEN

Etter 1998 har konflikten blitt mer alvorlig ettersom både India og Pakistan dette året erkjente offentlig at de var blitt atomvåpenstater. Forut for dette hadde begge statene erkjent å ha fredelig atomteknologi: India gjennomførte sin første atomvåpentest allerede på 1970-tallet, men satte raskt atomvåpenprogrammet på pause. Pakistan, derimot, hadde kun utviklet svært enkel atomvåpenteknologi på 1980-tallet. I 1998 ble atomvåpen sentrale i begge landenes militære strategier. Indias offentliggjørelse av en nysatsning på atomvåpenproduksjon forårsaket en eskalerende atomkrise der begge parter gjentatte ganger testet sine atomvåpen og økte sin militære tilstedeværelse i grenseområdene. På denne måten har det oppstått en ukonvensjonell militær paritet mellom landene ettersom begge kan påføre hverandre omfattende ødeleggelse ved bruk av atomvåpen.

Tross forventinger om at gjensidig besittelse av atomvåpen ville ha en fredsskapende effekt, ved at

begge parter ville bli avskrekket fra å gå til krig mot hverandre grunnet frykten for total ødeleggelse, representerer Kargil-krigen i 1999 mellom Pakistan og India det eneste tilfellet av krig mellom to atomvåpenstater gjennom historien. Avskrekkingen brøt sammen, men internasjonalt press sørget for at krigen ikke eskalerte til atomkrig. I denne sammenhengen omtalte President Bill Clinton Kashmir som verdens farligste sted.

Pakistan og India har ikke gått til krig etter 1999. Allikevel forblir Kashmir en ustabil region der våpenhvilen ikke respekteres. Mangelen på stabilitet innebærer at konflikter kan eskalere hurtig. Dette ble sist tydelig i februar da India anklaget Pakistan for å ha instruert en militant gruppe til å sprengte en bil i indisk-kontrollerte Kashmir. Pakistan nektet, men situasjonen eskalerte raskt ved at India sanksjonerte med luftangrep mot Pakistansk-kontrollerte områder, hvilket ble besvart av tilsvarende pakistanske angrep mot indisk-kontrollerte områder. Denne gangen ble videre eskalering avverget ved at Pakistan overleverte en nedskutt indisk pilot til hjemlandet, men gjensidige trusler om atomvåpenbruk under opptrappingen av konflikten skapte global frykt for atomkrig.

KATASTROFALE KONSEKVENSER

Som Khan uttrykket under toppuka i FN har ikke frykten for atomkrig minsket etter februar. 2. oktober utga Science Advances en studie titulert «Rapidly Expanding nuclear arsenals in Pakistan and India portend regional and global catastrophe» (Rask utvidelse av kjernefysiske arsenaler i Pakistan og India utgjør regional og global katastrofe). Studien konkluderer blant annet med at en atomkrig mellom Pakistan og India vil bli den dødeligste konflikten i historien med mer enn 100 millioner umiddelbare dødsfall. En slik atomkrig vil også medføre global hungersnød ved at millioner av tonn med tykk røyk stiger opp i atmosfæren og blokkerer for sollyset.

NEDRUSTNING

Med så alvorlige konsekvenser ved en eventuell atomkrig, ustabilitet i Kashmir og erfaring med at avskrekking ikke alltid fungerer er det naturlig å spørre seg: hva forhindrer partene i å forplikte seg til å ruste ned?

Ikkespredningsavtalen fra 1968 har blitt omtalt som hjørnesteinen i det internasjonale arbeidet for

ikke-spredning og nedrustning av atomvåpen fordi den har flere parter enn noen annen nedrustningstraktat, og fordi den inneholder den eneste multilaterale forpliktelsen til nedrustning av atomvåpen mellom flere atomvåpenstater. Pakistan og India har imidlertid ikke signert avtalen. Begge statene begrunner dette med at traktaten er diskriminerende. For det første fordi avtalen kun anerkjenner de fem statene som hadde testet atomvåpen før avtalen trådte i kraft som legitime atomvåpenstater, hvilket utelater India og Pakistan. For det andre fordi avtalen pålegger atomvåpenstater og ikke-atomvåpenstater ulike forpliktelser.

India har gjentatte ganger gitt uttrykk for at ikkespredningsavtalen kan signeres dersom landet anerkjennes som en legitim atomvåpenstat. I frykt for å undergrave hovedformålet med traktaten, ikke-spredning, har det internasjonale samfunnet motsatt seg dette. Pakistan har på den annen side gitt uttrykk for at ikkespredningsavtalen er et nødvendig instrument for nedrustning, men at landet i frykt for sin egen sikkerhet ikke kan tiltre avtalen før India har forpliktet seg til å gjøre det samme. Situasjonen er fastlåst.

På bakgrunn av dette kan man argumentere for at FNs atomvåpenforbud (2017), hvilket komplementerer ikkespredningsavtalen, er et bedre instrument for å sikre nedrustning i regionen. Dette er fordi forbudstraktaten forbyr alle statsparter, på lik linje, å engasjere seg og å delta i militære forberedelser relatert til atomvåpenbruk, finansiering av atomvåpen og fremstilling av disse, samt å tillate transport av atomvåpen gjennom territorielt hav og/eller luftrom.

Det har i dag gått nok tid til at vi kan argumentere for at ikkespredningsavtalen ikke har fungert som den skulle. Den har utvilsomt spilt en viktig rolle i å redusere spredning av atomvåpen, men den har ikke forhindret at atomvåpenstatene kvalitativt har rustet opp sine arsenaler. Videre kan man argumentere for at forbudstraktaten, som behandler alle stater likt, har bedre forutsetninger for å delegitimere atomvåpen. Ikkespredningsavtalen kan ikke brukes i all fremtid for å legitimere status quo: nedrustning blant atomstater vil trolig være umulig inntil dagens atomvåpenstater behandles likt seg imellom.

Grunnet de enorme globale og regionale konsekvensene ved en eventuell atomkrig mellom Pakistan og India, eller andre atomstater, bør det internasjonale samfunnet slå ring rundt FNs egalitære atomvåpenforbud.

NOBEL LAUREATES' STATEMENT ON THE URGENT NEED TO PREVENT NUCLEAR WAR

Since August 1945, when the US detonated the first atomic bombs over Hiroshima and Nagasaki, the Nobel Peace Prize has been awarded eight times to individuals and organizations for their work to prevent nuclear war and to rid the world of the scourge of nuclear weapons.

Yet in 2019—almost 75 years after this dire warning that nuclear weapons threaten our very existence—nuclear-armed states are engaging in expensive and aggressive arms races unlike anything we've seen since the Cold War between the US and the former Soviet Union. For the past two years, the Doomsday Clock has been set at two minutes to midnight—the closest it has been during the entire nuclear age.

Just within the past several months, the US has withdrawn from the multinational agreement that prevents an Iranian nuclear weapons program; both the US and Russia have walked away from the 1987 Intermediate Nuclear Forces Treaty (INF); five Russian scientists were killed and radiation was released in an explosion during a test of a new hypersonic cruise missile designed to evade US missile defenses; the US began development of a new low-yield warhead and a nuclear-armed, sea-launched cruise missile; and North Korea has conducted several missile tests which the government has called a direct response to "double-dealing" by South Korea and the US.

Direct and indirect threats to use nuclear weapons have multiplied, even as the nuclear-armed states spend billions of dollars to make nuclear weapons that are more accurate and more usable.

As Nobel Peace Laureates, we have repeatedly warned about the catastrophic consequences of nuclear war, and we are compelled to do so again.

A large scale nuclear war between the United States and Russia, in which thousands of warheads were detonated, would kill hundreds of millions and would produce a nuclear winter, which would kill the vast majority of the human population and which might lead to our extinction as a species.

A war in South Asia would also be a catastrophe for

the entire planet. New studies, which will be published in coming weeks, show that a nuclear war between India and Pakistan could kill more than 75 million people directly and cause worldwide climate disruption dropping temperatures across the planet an average of 4° C. The resulting declines in agricultural output would trigger a famine that could put more than two billion people at risk of starvation.

We urgently call on the leaders of India and Pakistan to resolve their differences and forswear any use of nuclear weapons, and we call on the entire international community to lend its good offices to the efforts to avoid a nuclear disaster in South Asia.

Looking beyond the immediate crisis, we call on world leaders to take decisive action to eliminate the danger of nuclear war. The entry into force of the Comprehensive Test Ban Treaty, negotiated more than 20 years ago, is urgently needed. In July 2017, the United Nations adopted a landmark Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons by a vote of 122-1. The TPNW, in a long-overdue step, finally places the world's worst weapons on the same legal footing as chemical and biological weapons, antipersonnel landmines and cluster munitions, declaring them illegal on the grounds of their unacceptable humanitarian consequences.

The TPNW has passed the halfway point toward the 50 ratifications needed to bring it into force. The Treaty itself is only a first step. The States Parties to the treaty must make full use of its legal, political, and moral norms to bring the nuclear-armed states into compliance, despite their current reticence. We support efforts, such as the Back from the Brink campaign in the United States, to bring about fundamental policy change in the nuclear armed state. **We commend the States that have already signed and ratified the TPNW, and we urge all other states—including the nuclear-armed states—to do so as soon as possible, and to get on with the urgent task of eliminating nuclear weapons once and for all.**

**NORSKE LEGER
MOT ATOMVÅPEN**

STØTT ARBEIDET FOR EN ATOMVÅPENFRI VERDEN

Leger har en etisk plikt til å hjelpe ved akutt nød. Ved bruk av atomvåpen vil ingen være i stand til å yte nødvendig medisinsk assistanse – skadeomfanget vil være for stort og strålingsfaren for høy. Derfor engasjerer leger seg for å forebygge katastrofen og avskaffe atomvåpen.

GI EN GAVE

Kontonummer: 3060 17 67089
Eller bli fast giver her:
legermotatomvapen.no

VERV EN VENN

Alle kan bli støttemedlem!
Innmelding gjøres via
legermotatomvapen.no